

Krvavi svetovalec pokornega generala

Erwin Rösener, SS general in policijski vodja je bil prvič v Ljubljani marca 1942 na »vljudnostnem« obisku pri visokem komisarju ljubljanske pokrajine Grazioliju in generalu Robottiju. Aprila istega leta so imeli sestanek v Celovcu s pokrajinskim vodjem na Koroško dr. Rainerjem, kjer so se pogovarjali o rešitvi problema obmejnih posestnikov, pospešitvi trgovinskih odnosov med Koroško (v okvir katere je spadala tudi Gorenjska) in ljubljansko pokrajino in skupni borbi proti partizanom. Nemca sta obljubila, da bosta ob bližnji italijanski ofenzivi zaprla mejo in s tem onemogočila prehod partizanom iz ozemlja ljubljanske pokrajine na Gorenjsko in Štajersko.

Italijanski in nemški vojaški in politični funkcionarji so imeli stike vse do kapitulacije Italije, septembra 1943. Rösener je imel svoj štab na Bledu. Uradniki in funkcionarji tajne službe so mu vedno govorili, kako so pri Mikliču dobro postreženi. Predlagal je, »da se bomo enkrat dobili v Ljubljani in da bomo šli skupno k Mikliču. Toda vedno so se izgovarjali, da to ni mogoče,« je izjavil Rösener na zaslišanju in nadaljeval, »vem pa pozitivno, da niso hoteli, da grem z njimi in to radi konspiracije posla. Iz razgovora z njimi sem izvedel, da hodijo v Ljubljano h Krügerju (vodji nemške obveščevalne službe v mestu, op. T. L.) in pa da se sestanejo tudi večkrat s ta-

rim generalom, ki ima brado kot Franc Jožef. Imena Rupnik mi niso imenovali, toda pozneje sem izvedel, da je bil Rupnik v zvezi z dr. Rainerjem.«

Iz zaslišanja Rösenerja je razvidno, da je Rupnik kot ljubljanski župan pod Italijani služil dvema gospodarjema.

Konec septembra 1943 je dobil Rösener nalog, da preseli svoj štab v Ljubljano. Nastanil se je v hotelu Miklič. Od tam je vodil opepracije proti narodnoosvobodilni vojski na področju operacijske cone Jadransko primorje. V prostoru od Tirolske, Koroške, Furlanije in na področju današnje Slovenije, brez Prekmurja, ki

je bilo priključeno Madžarski so mu bile podrejene vse vojaške, SS in policijske enote. Njegovi zločini, ki jih je izvajal predvsem na ozemlju Slovenije, kjer je bilo najmočnejše narodnoosvobodilno gibanje, so bili v smislu nacističnih načel o nujnosti iztrebljanja slovenskega življa. Po kapitulaciji Italije, ko je Nemčiji primanjkovalo lastnih oboroženih oddelkov, si je pomagal s slovenskim domobrantom v drugih kvizlinjski mi formacijami.

Sledeč Hitlerjevemu pozivu »Napravite mi to deželo nemško« je vodil množična ubijanja, streljanja talcev, mučenja po zaporih in izseljevanja. Kot naredbodajalec in nadzorni organ je podpisoval razglase o usmeritvah in streljanju talcev na Gorenjskem in Štajerskem, kamor so po italijanski kapitulaciji vozili tudi Ljubljančane.

Samo v Begunjah je bilo v letih 1941 do 1945 zaprtih nad 12.000 oseb. Iz območja ob Sotli in Savi je bilo izseljenih 41.000 oseb.

Takoj po vdoru nemške vojske je nova uprava nabila po vaseh napise »Wir sprechen nur Deutsch«. Izselili so vso inteligenco. Rösener je proti običajnemu mednarodnemu pravu ubijal ujete borce narodno osvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije ali pa jih izročal Gestapu. Ubijati je dajal zavezniške, ameriške in angleške pilote. Slovence je silil k ovadstvu. Pomagal je pri organiziranju Hacinove policije in jo vključil v sestav Gestapa.

Zaradi vseh teh zločinov je bil predan oblastem Demokratične federativne ljudske republike Jugoslavije, bil zaslišan in obsojen na smrt z obešanjem v Ljubljani.

Takšnega svetovalca je imel general Rupnik, šef pokrajinske uprave v Ljubljani.

LOJZ TRŠAN

General Rupnik, škof dr. Rožman in general Rösener (desno) na domobranski paradi 12. decembra 1943

PISMA BRALCEV

Opozorilo je bilo zaman

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Izdajateljski svet:

Ivo Bernard (predsednik), člani: Lojze Bukovac, Lojze Cepuš, Srečo Čož, Sreten Dimitrijevič, Hilda Herzog, Liljana Kranjc, Marko Polič, Ksenija Preželj, Stane Zupančič in Darko Rajčič.
Uredniški odbor:

Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Matija Čož (tehnični urednik), Jurij Popov, Srečo Čož, Miša Vidic, Alojz Tršan, Ksenija Preželj, Marjan Ciglič in Aleša Meško.

Izhaja štirinajstrednevo v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p. p. 191. Tel.: 214-296, 223-509 in 223-510. Žiro račun pri SDK Ljubljana 50101-678-4764, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1

Glasilo prejemajo vse družine v občini brezplačno na domove.

Krajan s Hrvatskega trga 4, ki je že spomladni potožil, kako nevaren je za hojo pločnik na Hrvatskem trgu, na katerem so se ploščice razmajale in je poln robov ter pasti, na katerih je že marsikdo padel, ob dežju pa postane že kar majhno jezero, je ondan ves ogorčen in zgrožen ugotovil, da je nekdo pred hišo, v kateri stanujejo kratko malo odnesel ploščo, s katero je tlakovan pločnik.

Nevarnost je zdaj še večja, saj si zlasti v temi, ko greš iz hiše in stopiš naravnost v luknjo, lahko polomiš najmanj nogo. Za zdaj se sicer še ne ve, ali si je kdo nogo že zlomil, krajan upa, da se bo le našel tisti, v čigar pristojnost sodi ta varnost pešcev in popravilo pločnikov.

TATJANA PUST

KS Stara Ljubljana

Kako parkirati, težave z odvozom smeti – Delavci KPL – TOZD Javna higiena pogosto ne morejo na Starem trgu pobrati smeti, četudi jih odvažajo v nočnem času. Takšnemu položaju botrujejo lastniki avtomobilov, ki parkirajo svoja vozila kar v samem križišču z Levstikovim trgom. Znova in znova se krajan sprašujejo, kdaj in kdo bo uredil problem prometa v križišču Stari trg – Gornji trg – Levstikov trg. Na Levstikovem trgu vozniki parkirajo vozila celo pred vrati osnovne šole Janeza Levca, tako da je težko priti na cesto. Kadar krajan dobi premo, ki ga je pač treba zmetati v kleti, morajo poklicati »pajka«, da odpelje napačno parkirane avtomobile.

Zato velja krajanom in drugim lastnikom motornih vozil tole dobrohotno opozorilo! Ne parkirajte avtomobilov na Starem, Gornjem in Levstikovem trgu in upoštevajte prometne znake. V nasprotjem primetu bodo v krajevni skupnosti prisiljeni zahtevati odstranitev vozil, zlasti še sedaj, ko je zima potrkala na vrata, da bosta omogočena dostava in odvoz.

KS Kolodvor

Predsedstvo KK SZDL – Seja predsedstva KK SZDL je bila 18. decembra. Delegati so pregledali delo v letu 1986 in sprejeli smernice za prihodnje leto, obravnavali pa so tudi kadrovske zadeve. Na seji so med drugim podali še oceno referendumu.

***

Akcija za podelitev bronastih značk OF – V teku je akcija za podelitev bronastih značk OF. Kot vsako leto pripravljata tudi tokrat predlog za priznanja KK SZDL. Predlog mora biti izdelan do 31. januarja.

MILICA GOJANOVIC

KS Tabor

Tudi letos počitniško varstvo – Med zimskimi počitnicami otroci ne bodo prepuščeni sami sebi. Da jim bo prijetno in da bodo veselo preživeli počitnice, bodo poskrbela DPM v KS skupno z občinsko zvezo DPM. Na Taboru se bodo zbirali otroci KS Tabora in Ledine in če se bo izkazalo za potrebno, tudi otroci Vodmata. V prostorih KS bodo od 26. januarja do 6. februarja vsak dan, razen sobot in nedelj, od 9. do 13. ure pod vodstvom vzgojiteljev risali, izdelovali lutke, izrezovali razne like in se igrali. Ogleдали si bodo tudi nekaj lutkovnih in filmskih predstav ter odhajali na izlete. Če bo sneg, se bodo na Golovcu ali v Tivoliju tudi sankali. Sicer, pravijo na občinski zvezi DPM, pa bodo upoštevali tudi pobude otrok in program sproti prilagajali njihovim željam. Varstvo bo brezplačno.

***

V prihodnje več sodelovanja – Zaradi nenehnih pritožb krajanov nad nemirov in študentski stolpnici na Ilirski ulici, so odgovorni v KS pred nekaj dnevi organizirali s predstavniki stanovalcev omenjene stolpnice pogovor z namenom, da razčistijo nesporazume in stvari postavijo na svoje mesto. Dogovorili so se, da bodo boljše in tesnejše sodelovali. Trdnije vezi pa bodo vzpostavili predvsem s hišnimi sveti okoliških stavb in vodstvom študentske stolpnice. Tako se bodo medsebojno dogovarjali za skupne akcije, spoštovali red, mir na eni in drugi strani, skrbeli za čisto okolje, študentje pa se bodo odzivali tudi vabilom na sestanke v KS, kadar bo tematika zadevala tudi njih. Prav tako se bodo vključevali v razne kulturno športne manifestacije KS, zlasti v »majska srečanja«.

***

Otroci so bili z dedkom Mrazom zadovoljni – Več kot 100 otrok je 25. decembra v pravilčno okrašenih dvorani KS pričakalo dedka Mraza, ki jim je poleg slikanic, pomaranč in piškotov podaril tudi lutkovno igrico, ki so jo zaigrali učenci OŠ Ledina, članice plesnega krožka iste šole pa so jim pričarale ples snežink. Bilo je lepo, so ob koncu rekli zadovoljni mali Taborjani.

***

Zahvala za prizadevno delo – KK SZDL ter svet KS sta ob koncu leta povabila na skromno zakusko vse tiste najbolj prizadevne in delovne krajanje, ki s svojim nesebičnim delom pomagajo oživiljati delo družbenopolitičnih organizacijah in društev, delegacij in samouprave v KS in dobršen del svojega prostega časa namenjajo družbenopolitičnemu delu. Ob tej priložnosti so se jim zahvalili za njihovo delo, upajoč tudi na nadaljnje delovanje v KS.

TATJANA PUST

Razpis natečaja

Na pobudo komisije za razvijanje tradicij NOB pri občinskem odboru ZZB NOV Ljubljana Center, občinska konferenca SZDL, občinski svet zveze sindikatov, občinski odbor ZZB NOV, občinska konferenca ZSMS ter občinska izobrazevalna skupnost in občinska kulturna skupnost občine Ljubljana Center razpisuje četrti

NATEČAJ

za literarne, likovne, fotografske, glasbene in filmske prispevke na temo **REVOLUCIJA ŠE TRAJA, KJE JE NAŠE IN MOJE MESTO V NJEJ**. K sodelovanju vabimo posameznike ali skupine učencev osnovnih in srednjih šol in mladino v organizacijah združenega dela v občini; učence v šolah pobratenih občin Delnice in Bijelo polje in prijateljske občine Murska Sobota; učence iz naslednjih osnovnih šol pobratenih in prijateljskih krajevnih skupnosti: OŠ Bračičeve brigade (Kozje), OŠ Toneta Šrajca-Aljoše (Nova vas – Bloke), OŠ Frana Malgaja (Šentjur pri Celju), OŠ Dr. Ivana Prijatelja (Sodražica), OŠ Dr. Pavla Lunačka (Šentrupert), OŠ Adlešiči, OŠ Tomaža Kvedra (Vače), OŠ Vladimirja Gortana (Rijeka), OŠ 12. SNOUB (Krmelj) OŠ Dolenjskega partizanskega bataljona (Trzinče), OŠ Milana Majcna (Šentjanž); učence v oddelkih dopolnilnega slovenskega pouka otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini, ki sodelujejo z osnovnimi šolami v občini

Natečajne teme:
1. Za osnovne šole – razredna stopnja:
1. Rad imam svoj domači kraj
2. Moji vzorniki

- Ljudje, ki jih cenim in občudujem
- Moj prispevek za čisto okolje
- Za osnovne šole – predmetna stopnja:
1. Kaj bi storil za izboljšanje življenja, če bi bil sedaj odrasel
- Imam prijatelja, ki ne govori slovensko
- Kaj vem o mladih, ki živijo v drugih republikah
- Kaj mi pomenijo domovina, svoboda, bratstvo in enotnost
- Kako si predstavljam poštenega in delovnega človeka
- Kako bomo ohranili zdravo življenjsko okolje
- Kako bi tujcu predstavil svojo miroljubno domovino

Za srednje šole:
1. Brez znanja ni napredka
2. V čem je vrednota bratstva in enotnosti
3. Kako lahko vplivam na odločanje v naši družbi
4. Odnos nas mladih do današnje stvarnosti
5. Delavnost, odgovornost, odnos do sočloveka...
6. Kako naj varujem zdravo življenjsko okolje
Osrednji žiriji naj pošljejo, ne glede na vrsto osnovne šole po tri najboljše prispevke iz razredne in tri iz predmetne stopnje, srednje šole pa po tri prispevke do 20. marca 1987 na naslov: Občinski odbor ZZB NOV Ljubljana Center, Adamič-Lundrovo nabrežje 2/IV, 61000 Ljubljana, št. tel. (061) 316-081.
Poslane prispevke bo ocenjevala osrednja občinska žirija, ki jo bodo sestavili podpisniki natečaja. Najboljši prispevki bodo nagrajeni. Ljubljana, december 1986.

Naslednja številka Dogovorov izide 3. februarja